

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет журналістики, реклами та видавничої справи

Кафедра періодичної преси та медіаредагування

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

«Як молодь Одеси наближає перемогу своєю творчістю? (серія журналістських матеріалів)»

«How the youth of Odesa brings victory closer with their art? (a series of journalistic materials)»

Виконала: здобувачка денної форми навчання

спеціальності 061 журналістика

Освітня програма «Журналістика»

Катречко Анастасія Дмитрівна

Керівник ст. викл. Іщенко О.С. _____

(підпис)

Рецензент ст. викл. Житнікова А. В.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри

№ _____ від _____ .20__ р.

Завідувачка кафедри

(підпис)

(прізвище, ім'я)

Захищено на засіданні ЕК №__
протокол №__ від __. __.20__ р.

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)

Голова ЕК

(підпис)

(прізвище, ім'я)

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ.....	5
ОПИС ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ.....	14
ВИСНОВКИ.....	16
БІБЛІОГРАФІЯ.....	18
ДОДАТКИ (проект)	

ВСТУП

Актуальність. Повномасштабне вторгнення РФ на територію України зумовило появу великої кількості благодійних організацій, які допомагають українській армії у цьому протистоянні. До найбільших з них ми можемо віднести: «DAO CHARITY», «ЛюдиІкс», «Корпорація Монстрів», «Допомога», «Я_Допоможу» та ін. Саме вони щодня докладають великих зусиль, аби наблизити нашу перемогу. Проте, є й ті, хто щодня доводить, що допомогти ЗСУ можна, навіть, займаючись творчістю.

Війна внесла свої корективи у наше культурне життя. Багато культурних заходів або призупинили свою роботу, або перейшли в інший формат. Це ж стосується й установ: тепер деякі стали недоступними взагалі, а відвідування тих, що ще працюють, може бути перервано повітряною тривоною. Митці також на собі відчули вплив війни: хтось впав у творчу кризу та й зовсім покинув мистецтво, хтось доєднався до лав ЗСУ та встигав записувати чи замальовувати свої почуття на папері, і тепер виставки деяких з них ми можемо побачити в одеських музеях.

Для одеської молоді повномасштабне вторгнення стало новою віхою творчості, стимулом поєднати її з громадським активізмом. Вони створюють свої угруповання, проводять творчі вечори та благодійні ярмарки, співають на Дерибасівській, проводять фотовиставки в одеських музеях. Вони підіймають не лише моральний дух, а й допомагають українським воїнам, збираючи донати. Тому актуальність даної теми підкріплюється реаліями сьогодення, а саме протистоянням творчої молоді як відгуку на повномасштабне вторгнення. Одеська молодь доводить, що «Ми» значно більше, ніж просто «Я».

Мета – дослідити питання діяльності молоді Одеси, яка своєю творчістю наближає нас до перемоги.

Завдання:

– здійснити моніторинг регіональних та всеукраїнських ЗМІ щодо висвітлення

діяльності творчої молоді;

– дізнатися, які творчі заходи в Одесі допомагають збирати кошти на потреби ЗСУ;

– з'ясувати, як війна вплинула на культурне життя Одеси та творчість одеської молоді загалом;

– зібрати джерела інформації для написання матеріалів;

– створити серію журналістських матеріалів.

Об'єкт дослідження: творчість одеської молоді як спосіб наближення України до перемоги.

Предмет дослідження: роль та місце творчості у період повномасштабного вторгнення.

Методи дослідження: моніторинг ЗМІ, метод інтерв'ю, робота з джерелами інформації; аналіз, синтез та узагальнення.

ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ

Висвітлення творчої молоді всеукраїнськими ЗМІ

Першим етапом нашого дослідження став загальний моніторинг щодо висвітлення творчої молоді у засобах масової інформації. Мета – дати уявлення про те, як часто ЗМІ писали про творчий потенціал молоді протягом 2022-2023 років.

За запитом «творчість молоді», а також «творча молодь» можна побачити велику кількість посилань на культурні центри, які функціонують у різних містах, до прикладу: у Чернівцях, Хмельницькому, Вінниці, Житомирі, Сумах та Луцьку. При цьому згадок про Одесу немає.

У заголовках часто згадується Міжнародний день молоді та різноманітні творчі конкурси. У матеріалах переважають інформаційні жанри, зокрема новини. Також зустрічаються інтерв'ю. Аналітична група представлена у вигляді таких жанрів як коментар та огляд. Аналітичні статті повністю відсутні. Загалом за даним запитом було знайдено всього 10 матеріалів за зазначений період, що дає підстави стверджувати – творча молодь не є об'єктом зацікавлення сучасних ЗМІ.

Перший, аналізований нами матеріал, має назву: «У Вінниці провели вечір творчості молоді» [30] з інформаційного порталу «Моя Вінниця». Цей матеріал містить ознаки замовності, адже тут наявний лише коментар посадовиці Вінницької міської ради. За жанром – це новина. За тональністю висвітлення – нейтральний матеріал. Порушені наступні журналістські стандарти: баланс думок, відокремлення фактів від коментарів.

«Джинсою» є й другий матеріал, розміщений у харківському медіа «Думка» під назвою: «Валентина Бондар: Сучасна молодь цінує освіту, культуру та можливості для самореалізації» [31]. Автором є політична партія «Успішний Харків», а сама Валентина Бондар – депутатка Харківської міської ради. Матеріал містить її розмірковування про інвестиції та привітання з Днем

молоді. За жанром – це коментар. За тональністю висвітлення – нейтральний матеріал. Порухені наступні журналістські стандарти: баланс думок, відокремлення фактів від коментарів, повнота.

Матеріали про творчу молодь, що наближає нашу перемогу, можна зустріти у регіональних ЗМІ. Про висвітлення громадських ініціатив пише портал Krivbass.city, зокрема у матеріалі «Творча молодь Кривого Рогу зібрала кошти для транспортування донорської крові для поранених захисників» [8]. За жанром – це розширена замітка, ознак замовності не виявлено, проте не вистачає коментаря самих митців, що свідчить про порушення таких журналістських стандартів, як баланс думок та повнота.

Також на подібну тему пише сумська газета «Панорама» у матеріалі «Творча молодь Сум наближає перемогу і працює заради майбутнього» [26]. За жанром – коментар. Ознака «джинси» проявляється у висвітленні лише однієї ініціативи та вказанні адреси. За тональністю висвітлення – нейтральний матеріал. Порухені наступні журналістські стандарти: баланс думок та повнота.

Про творчі вечори пише вінницьке видання «Вежа», зокрема у матеріалі «У Вінниці відбудеться благодійний творчий вечір для молоді "Об'єднані заради перемоги"» [29]. За жанром – це новина, ознак замовності не виявлено, тональність висвітлення – позитивний матеріал.

Про місця для проведення творчих вечорів пише видання РБК-Україна у матеріалі: «Де у Києві тусуються митці? 4 локації для творчої молоді, про які ти маєш знати» [18]. За жанром – це огляд, ознаки замовності не зустрічаються, матеріал має позитивну тональність висвітлення.

Про виставку, виручені кошти з якої будуть слугувати фінансовою підтримкою, написав «Вечірній Київ» у матеріалі: «Війна і мир на полотні: киян запрошують підтримати молоді таланти» [2]. За жанром – це фоторепортаж, ознак замовності не виявлено.

Про мистецтво як спосіб наближення до перемоги йдеться у матеріалі 24

каналу, а саме «Українське сучасне мистецтво: як воно об'єднує та допомагає наблизити перемогу» [25], який опубліковано за підтримки онлайн-казино, відповідне маркування присутнє. За жанром – це кореспонденція, за тональністю висвітлення – нейтральний матеріал.

У «Вікнах» знаходимо інтерв'ю «Близькі зникли безвісти, залишилися тільки спогади: інтерв'ю учасників гурту MOLODI про Маріуполь та творчість під час війни» [9]. За тональністю висвітлення – позитивний матеріал.

Видання «Рубрика» презентувало результати соціологічного дослідження благодійного фонду серед молоді, за результатами якого стало зрозуміло, що 90% опитаних хочуть бути корисними у відбудові України, проте протилежних відповідей у опитуванні не надали. «Під час повномасштабної війни 43% опитаних вже долучалися до волонтерства: збирали кошти для Збройних сил України, плели маскувальні сітки, пакували допомогу чи готували та роздавали їжу. До того ж молоді люди вважають, що під час відбудови країни можуть стати корисними, розвиваючи економіку та інфраструктуру, зокрема, через волонтерську діяльність» [1], – зазначається у матеріалі. Ознак замовності не виявлено. Порушення журналістських стандартів не було помічено.

Стосовно одеської молоді пишуть такі медіа, як «Суспільне Новини» та «Зміна». Матеріали присвячені більшою мірою активізму, в якому знайшлося місце й творчості.

Перший матеріал «Суспільне Новини» під назвою «"Не хочу уезжать": в Одесі на пам'ятник Олександрові II повісили плакат та український прапор» [10]. Йдеться про молодих громадських активістів, які намалювали плакат з відповідним написом та повісили його у парку імені Т. Шевченка. «Ми зробили маркування російської та імперської спадщини в Одесі для того, щоб привернути увагу. [...] Країна-агресор, яка пригноблювала нашу націю, нашу народність, не може мати зараз тут пам'ятників» [10], – прокоментував один із героїв матеріалу. За жанром – це новина. За тональністю висвітлення – нейтральний матеріал. Порушені наступні журналістські стандарти: баланс

думок та повнота.

Наступний матеріал «"Мета молоді – вибороти право бути українцями": розповідь дівчини, яка українізує Одесу» [15]. Тут розповідається про студентку Анастасію Єрмоєнко та її власний проєкт, який вона створила спільно зі своїм хлопцем. «...Ми хотіли саме поширювати український контент, робити це українською мовою. І спочатку це було про якусь психологію, стосунки, саморозвиток. Те, що нам було близько і важливо. А потім ми почали входити в тему культури, освіти» [15], – розповідає дівчина. За жанром – це інтерв'ю, за тональністю висвітлення – позитивний матеріал, ознак замовності не виявлено.

Тему пам'ятників підіймає й онлайн медіа «Зміна», зокрема у матеріалі «В Одесі поліція затримала активіста «Автомайдану»: він публічно розмалював пам'ятник Катерині II» [7]. Тут йдеться про розмалювання пам'ятника, щодо знесення якого точилися суперечки минулого року. Також вони згадали й про дівчину, яка теж розмалювала пам'ятник, і через російські фейки підозра впала на Марину Бойко, лідерку «Солідарної молоді Одещини». «Вночі на деяких російських пропагандистських ресурсах з'явилася версія, що це зробила я. Поки одні надсилають мені погрози, а інші пишуть слова підтримки, маю внести ясність у ситуацію. Друзі, інформую, що хоча я згодна зі змістом напису і вважаю, що пам'ятник необхідно демонтувати, але я нічого не малювала і не писала на ньому...»[7], – зробила допис у відповідь дівчина. За жанром – це новина, за тональністю висвітлення – негативний матеріал, ознак замовності не виявлено. Порушений стандарт повноти.

Про малюнки на пам'ятниках пише й УНІАН. «У центрі Одеси розмалювали пам'ятну табличку Пушкіну (відео)» [14]. Матеріал про ще один вчинок активістів, який поширився соціальними мережами. Табличку розмалювали чорною фарбою та розмістили про це пост у Facebook. Ознак замовності у цьому матеріалі не виявлено.

Моніторинг регіональних ЗМІ щодо висвітлення творчої молоді Одеси

Одесу називають культурним центром України. Містом, у якому зосереджені численні театри, музеї, виставкові зали, творчі майстерні та інше. На жаль, повномасштабне вторгнення сприяло тому, що більшість культурних осередків змушені були зачинитися, або перебудувати свою роботу та перейти в онлайн-формат. Проте, творчу молодь Одеси реалії сьогодення, навпаки, об'єднали та стали поштовхом до того, щоб розвивати свій творчий потенціал та допомагати українській армії.

Об'єктом нашого моніторингового дослідження стала молодь Одеси, яка наближає нашу перемогу своєю творчістю. Хронологічні межі дослідження – 2022 – початок 2024 року.

Для моніторингу було обрано п'ять одеських ЗМІ: «Одеське життя», «Вечірня Одеса», «Думська», «УСІ» та «Інтент».

Запити, за якими було здійснено пошук матеріалів – «творча молодь», «молодь Одеси», «творчість та допомога ЗСУ», «молоді одеські митці». Загальна кількість матеріалів, яку вдалося відшукати – 14.

Найбільша кількість матеріалів на зазначену тему зосереджена в онлайн-виданні «УСІ» – три публікації. Перший матеріал «"Меми – це поки що недооцінена форма літопису", – митець Сашко Даниленко» [19], представлений у вигляді інтерв'ю з хлопцем, який робить зі знакових фото великої війни ілюстрації та потім продає, аби мати змогу донатити на потреби армії, або безпосередньо героям світлин. «Візуальна мова є універсальною. Це шлях достукатись до широкої аудиторії й переповісти важливі історії, змісти, та поділитись тим, що болить і бентежить, поза мовними бар'єрами. Якщо треба винести за дужки головну місію мистецтва, то я би назвав – викликати емпатію і емоцію, що може стати поштовхом до подальших змін» [19], – розповідає Олександр. Матеріал містить посилання на його магазин, тому можна сказати, що він має ознаки «джинси». За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал.

Другий матеріал – це новина «В Одесі звучала "Оголена поезія" від поетів та музикантів (фото)» [6]. Тут розповідається про літературник, організований молодими одеськими митцями, частина зібраних коштів з якого піде на потреби ЗСУ. «Ми читали вірші під музику, потім у нас була основна програма з поезією, після чого був відкритий мікрофон. Це новий формат для нас, оскільки ми ніколи не читали вірші саме під музику, тим паче імпровізовану» [6], – прокоментувала одна з учасниць Олександра Ковальова. Ознак замовності не виявлено. За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал.

Третій матеріал – «"Після перемоги поїду обіймати тата" – інтерв'ю з поетесою Юлею Ульяновою (фото)» [24]. За жанром – це інтерв'ю з дівчиною про те, як війна вплинула на її творчість та діяльність. Матеріал містить відверто рекламний характер її курс-інтенсиву, який згадується в ліді, а також якому присвячено три питання. Отже, матеріал має ознаки комерційної джинси. За тональністю висвітлення – це нейтральний матеріал.

Наступним ЗМІ, у якому зустрічаються матеріали на окреслену тему – онлайн-видання «Вечірня Одеса». Тут розміщено всього 2 матеріали. Перший – це слово редактора під назвою «Young People's Poems Against Missiles» [34], опублікований трьома мовами (англійською, українською та російською), містить заклик підтримати молоду поезію, адже: «вірші, які пишуть наші діти, це торжество життя над смертю» [34]. Цей матеріал не можна назвати суто журналістським матеріалом, це скоріше оголошення.

Матеріал «Картина на уламках ракети» [27], за жанром є кореспонденцією та розповідає про діяльність художника Романа Єсарєва, який передав свої картини волонтерам, аби ті продали їх та спрямували виручені кошти на потреби ЗСУ. Ознак замовності не виявлено. За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал. Порухення журналістських стандартів не зустрічається.

В онлайн-виданні «Інтент» зустрічається всього один матеріал – «Одеські барабанщиці підкорили Америку» [32]. Тут розповідається про дівчат, які взяли участь у фестивалі під патронатом НАТО. «Score Arena – плацдарм для

вивчення історії, географії та багато іншого. Учасники фестивалю демонструють військову музику, сопілки та барабани, маневри військових груп тощо» [32], – йдеться у матеріалі. Ознак замовності не виявлено. За жанром – це новина. За тональністю висвітлення – позитивний матеріал. Наявне порушення таких журналістських стандартів як повнота та баланс думок.

Видання «Думська» опублікувало один матеріал на досліджувану тему. Назва матеріалу: «MoreFest Заради Перемоги: на стадіоні «Чорноморець» відбудеться благодійний фестиваль» [33]. Це не журналістський матеріал, а анонс на майбутню подію.

В онлайн-виданні «Одеське життя» була опублікована новина «Немає сил боятися: майже 12 місяців війни – у кліпі молодих одеських авторів (відео)» [16]. У матеріалі йдеться про створення кліпу про рік війни, а також муралі однієї з авторок відео Насті Мане. «Сьогодні ми презентуємо пісню, яка відображає нинішній стан та незламність духу українців. У темних підвалах ми стали стійкими, як колоски пшениці та міцними... Вже немає сил боятися, і все, що нам залишається – тримати настрій та стрій і впевнено крокувати до перемоги... Особлива подяка ЗСУ та ППО, без яких ми б не змогли створити цю пісню» [16], – прокоментували автори кліпу. За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал. Порушення журналістських стандартів не виявлено.

Проаналізувавши обрані одеські видання для моніторингу ми дійшли висновків, що про творчу молодь Одеси пишуть вкрай мало. Тому для того, щоб зрозуміти картину краще, ми проаналізували ще й регіональні ЗМІ.

Один матеріал на тему молодіжної творчості знаходимо в інформаційній агенції «Юг.Today». Він має назву «У Білгород-Дністровському закладі позашкільної освіти влаштували ярмарок та зібрали десятки тисяч гривень на допомогу військовим (фото)» [20]. За жанром – це новина. У матеріалі йдеться про дітей, які своїми руками виготовили вітамінні суміші, смаколики та грілки для потреб ЗСУ. Джерелом інформації є Одеська обласна державна адміністрація, проте ознак замовності у матеріалі немає. Не вистачає

коментарів самих учасників благодійного ярмарку, що свідчить про порушення такого журналістського стандарту як баланс думок. За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал.

Чотири матеріали опубліковано в регіональному онлайн-виданні «Бессарабія INFORM».

У матеріалі «Вперше – у подібному форматі: в Арцизі відбувся затишний і атмосферний "квартирник"»[5], розповідається про концерт молодіжного гурту «Intermezzo», який пройшов у незвичному форматі, а наприкінці вони влаштували благодійний аукціон, кошти з якого пішли на потреби ЗСУ. Джерелом інформації є пресслужба Арцизької міської ради, проте матеріал не є замовним через відсутність згадувань або коментарів посадовців. Але цьому матеріалу, знову ж таки, не вистачає коментарів безпосередньо учасників, або організаторів, дотичних до подій, або ж самих гостей, наприклад, насамперед тих, хто брав участь у благодійному аукціоні. За жанром – це новина. За тональністю висвітлення – позитивний матеріал. Порушені журналістські стандарти – баланс думок та повнота.

Наступний матеріал має назву «Вихованці Ізмаїльської художньої школи за один вечір створили та передали волонтерам десятки оберегів для військових» [4]. За жанром є кореспонденцією. У ньому мова йде про виставку учнів вищезгаданої школи, яку в матеріалі описують навіть детальніше, ніж саму подію. Лише наприкінці вже бачимо інформацію про самі обереги: «За годину до офіційного відкриття виставки в одній із залів галереї вихованці художньої школи почали створювати власноруч обереги для військових, зокрема сувернір-розмальовку «Пригорну», сувеніри «Мерцішор», «Янгол» та ін. Зосередженість та якийсь особливий вираз обличчя були у всіх діток, і це не дивно – у багатьох, на жаль, рідні знаходяться на фронті...»[4], – зазначається у повідомленні. Ознак замовності не виявлено. За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал.

У матеріалі «У Білгороді-Дністровському відбувся великий благодійний

ярмарок на підтримку ЗСУ» [28], розповідається про благодійний захід, про який вже раніше йшлося у матеріалі інформаційної агенції «Юг.Today». За жанром є новиною, містить посилання на міську раду, ознак замовності не виявлено. За тональністю висвітлення – це позитивний матеріал.

Автор матеріалу «Не тільки відтворюють традиції, а й роблять добру справу: юні колядники з Тарутинської громади зібрали кошти для ЗСУ» [22], розповідає про дівчат, які разом зі своєю викладачкою ходили по підприємствах та торговельних закладах, співаючи колядки та збираючи гроші на потреби ЗСУ. За жанром – це новина, у вказанні джерела автор посилається на Тарутинську селищну раду, і містить ознаки замовності, адже частина повідомлення з пресслужби, де розповідається про подарунки та подяку вчительці від селищного голови, повністю передрукована у матеріалі.

Щодо одеських телевізійних каналів: ні в «Першому міському», ні в «7 каналі», ні в «Глас», ні в «Суспільне Одеса» подібних матеріалів не знайшлося. Лише одне інтерв'ю з одеськими музикантами знаходимо на сайті телеканалу «Град» під назвою «Катерина Бегу: творчість під час війни» [12]. Ознак замовності не виявлено.

Отже, з результатів моніторингу стає очевидним той факт, що матеріали про творчість одеської молоді, яка наближає нас до перемоги, практично відсутні. На телевізійних каналах ця тема не підіймається. Найбільше творчість одеської молоді висвітлюють саме онлайн- та інтернет-видання, або ж сайти газет, але не достатньою кількістю та поганою якістю матеріалів.

Серед жанрів переважають інформаційні – інтерв'ю та новини. Аналітичні матеріали практично відсутні. Порушення журналістських стандартів, у порівнянні з всеукраїнськими ЗМІ менше, проте зустрічається. Зокрема, порушуються такі стандарти, як повнота та баланс думок. За тональністю висвітлення переважають позитивні матеріали.

ОПИС ПІДГОТОВКИ ПРОЄКТУ

Творчий доробок кваліфікаційної роботи складається з серії журналістських матеріалів. Для більш вдалого та повного розкриття теми диплому було обрано писати матеріали в інформаційних та аналітичних жанрах. Ми обрали наступні жанри: інтерв'ю, коментар, огляд та репортаж. Саме ці жанри, на нашу думку, допоможуть розкрити тему «Як молодь Одеси наближає перемогу своєю творчістю?» повною мірою.

Перший матеріал – коментар «Війна – криза чи нова віха творчості» (див. Додаток 1) підіймає питання впливу війни на творчість молодих одеситів та визначає, як творчість може бути пов'язана з громадським активізмом. Ми звернулися за коментарями до представників одеської творчої молоді, а також незалежної експертки – культурологині Анни Рибак. Таким чином ми могли з різних сторін розкрити проблемне питання.

Другий матеріал – огляд «Мистецтво як зброя» (див. Додаток 2). Тут розповідається про молодіжні творчі ініціативи та «маленьких бджілок», які наближають нас до перемоги. За допомогою відбору та аналізу фактів ми намагаємося прослідкувати творчі процеси під час повномасштабного вторгнення. Таким чином подаємо зріз подій, що відбуваються у нашому культурному житті.

Третій матеріал – інтерв'ю «"Донат із кожного заходу має стати буденною справою", – Катерина Харченко про творчість та допомогу ЗСУ» (див. Додаток 3). Респонденткою виступає поетеса та співзасновниця поетичного угруповання «Оголені поети» Катерина Харченко. Інтерв'ю дає уявлення про те, як можна реалізувати свої творчі доробки, при цьому допомагати своїй країні, а також залучати до цінних внесків й інших.

Четвертий матеріал – репортаж «Свобода на кінчиках пензлів» (див. Додаток 4). У матеріалі розповідається про виставку «Худграф 60 років», яка тривала місяць у культурному центрі «Union». Виставка містила в собі роботи

студентів художнього факультету. Також при написанні репортажу ми намагалися дослідити, наскільки важливі зараз, під час повномасштабного вторгнення, такі культурні події.

Під час написання кваліфікаційної роботи ми поспілкувалися з наступними експертами:

1. Анною Рибак, культурологинею та працівницею Одеського національного художнього музею.

2. Катериною Харченко, поетесою та співзасновницею угруповання «Оголені поети».

3. Надією Фомічовою та Дмитром Величко, кураторами виставки «Худграф 60 років».

Створені матеріали можуть слугувати базою для аудиторії, яка цікавиться одеським культурним простором, насамперед молодіжним, а також хоче допомогти армії своєю творчістю.

ВИСНОВКИ

Творчість – це зрозумілий спосіб для людини рефлексувати щодо навколишніх реалій, тому творча сублімація в цьому випадку має важливе значення. Наблизити нашу перемогу можна не лише донатами із творчих заходів, концертів, вистав, а творчістю, яка стає своєрідною зброєю, що підіймає моральний дух українців. Адже саме через мистецтво людина переосмислює свою дійсність, це змінює її ставлення до оточення та спонукає до певних дій.

Дослідивши обрану тему, можемо виділити основні її закономірності.

По-перше, проведений моніторинг дав змогу зрозуміти, що тема творчої молоді не часто висвітлюється як у всеукраїнських засобах масової інформації, так і в регіональних. У моніторингу було проаналізовано та визначено напрямки роботи журналістів, а саме: що потрібно висвітлювати ширше, на чому краще зацентрувати увагу та які проблеми культурної сфери постають перед суспільством сьогодні. Аналізовані нами матеріали показали, що автори часто порушують журналістські стандарти, а самі публікації містять ознаки замовності.

По-друге, з отриманої інформації ми дійшли висновку, що у період повномасштабного вторгнення творче життя митців розкололося на дві частини: одні впадали у творчу кризу, а мистецтво інших набувало нових форм.

З відповідей респондентів, які були залучені до коментування теми, ми дізналися про те, як творчість допомагає донести до громадськості свою думку, як можна допомогти своїй країні на творчому фронті, та яке місце посідає творчість у період повномасштабного вторгнення.

Для того, щоб створити повноцінну картину щодо молодіжного культурного простору в Одесі, ми створили серію журналістських матеріалів, яка складається з чотирьох публікацій, кожна з яких висвітлює дану проблему з різних аспектів. Оскільки об'єктом кваліфікаційної роботи є молодь Одеси, що

наближає нашу перемогу своєю творчістю, відповідно було досліджено творчі заходи в Одесі, які спрямовані на підтримку Збройних сил України. Результати ми подали у вигляді жанру огляд. В інтерв'ю зі співзасновницею молодіжного угруповання «Оголені поети» – Катериною Харченко, поговорили про творчість під час війни та важливість донату від кожного заходу та кожного громадянина. Жанр коментарю реалізується за допомогою залученості безпосередньо представників творчої молоді Одеси. А репортаж з виставки «Худграф 60 років» дає змогу зрозуміти про важливість таких заходів під час війни.

У ході проведеної роботи були виокремлені основні мистецькі напрями, які переважають серед одеської творчої молоді. Насамперед – це написання віршів, лірики, далі – малювання картин й трохи фотографування. Майже не знайшли свого відображення такі напрями як: прозова творчість, кінематографічне мистецтво, музика, скульптура та театральне мистецтво. Проте можемо сказати про відродження особистих щоденників, або друкованої продукції, створених, щоб зафіксувати свої почуття та емоції у певний період часу.

Отож, саме від молодого покоління залежить розвиток творчості. Важливо розуміти, що наші здібності можуть вплинути на життя людей, наблизити перемогу, і цим варто скористатися.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. 90% українських підлітків хочуть бути корисними під час відбудови України. *Рубрика*. 29 березня 2023. URL: <https://rubryka.com/2023/03/29/90-ukrayinskyh-pidlitkiv-hochut-buty-korysnyumu-pid-chas-vidbudovy-ukrayiny/> (дата звернення: 16.03.2024).
2. Божок С. Війна і мир на полотні: киян запрошують підтримати молоді таланти. *Вечірній Київ*. 21 вересня 2023. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/88513/> (дата звернення: 13.03.2024).
3. Ващук І. Трансформація жанрів у сучасних закарпатських засобах масової інформації. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2014. Випуск 39. С. 189 – 197. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&I_MAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VLNU_Jur_2014_39%281%29_28.pdf (дата звернення: 14.03.2024).
4. Вихованці Ізмаїльської художньої школи за один вечір створили та передали волонтерам десятки оберегів для військових. *Бессарабія INFORM*. 16 лютого 2024. URL: <https://bessarabiainform.com/2024/02/vyhovantsi-izmailskoi-hudozhnoi-shkoly-za-odyn-vechir-stvoryly-ta-peredaly-volonteram-desyatky-oberehiv-dlya-viyskovykh/> (дата звернення: 16.03.2024).
5. Вперше – у подібному форматі: в Арцизі відбувся затишний і атмосферний «квартирник». *Бессарабія INFORM*. 23 січня 2023. URL: <https://bessarabiainform.com/2023/01/vpershe-u-podibnomu-formati-v-artsizi-vidbuvsya-zatishniy-i-atmosferniy-kvartirnik/> (дата звернення: 16.03.2024).
6. В Одесі звучала «Оголена поезія» від поетів та музикантів (фото). *UCI*. 2 вересня 2022. URL: <https://usionline.com/v-odesi-zvuchala-oholena-poeziia-vid-poetiv-ta-muzykantiv-foto/> (дата звернення: 15.03.2024).
7. В Одесі поліція затримала активіста «Автомайдану»: він публічно розмалював пам'ятник Катерині II. *Зміна*. 12 вересня 2022. URL: <https://zmina.info/news/v-odesi-policziya-zatrymala-aktyvista-avtomajdanu-vin->

[publichno-rozmalyuvav-pamyatnyk-yekateryni-ii/](#) (дата звернення: 16.03.2024).

8. Гриценко О. Творча молодь Кривого Рогу зібрала кошти для транспортування донорської крові для поранених захисників. *krivbass.city*. 26 вересня 2023. URL: <https://krivbass.city/news/view/tvorcha-molod-krivogo-rogu-zibrala-koshti-dlya-transportuvannya-donorskoi-krovi-dlya-poranenih-zahisnikiv> (дата звернення: 13.03.2024).

9. Долотова Д. Близькі зникли безвісти, залишилися тільки спогади: інтерв'ю учасників гурту MOLODI про Маріуполь та творчість під час війни. *Вікна*. 25 лютого 2024. URL: <https://vikna.tv/istorii/interviu/molodi-intervyu-uchasnykiv-gurtu-zi-spogadamy-pro-mariupol/> (дата звернення: 13.03.2024).

10. Зубар Д., Кушнір М. «Не хочу уезжать»: в Одесі на пам'ятник Олександрю II повісили плакат та український прапор. *Суспільне*. 9 листопада 2022. URL: <https://susplne.media/313300-ne-hocu-uezzat-v-odesi-na-pamatnik-oleksandru-ii-povisili-plakat-ta-ukrainskij-prapor/> (дата звернення: 16.03.2024).

11. Казімова Ю. До поняття формату жанру інтерв'ю у журналістиці. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія: Журналістські науки. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2018. № 896. С. 59 – 62. URL: https://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/44509/2/2018n896_Kazimova_J-To_the_concept_of_the_format_59-62.pdf (дата звернення: 12.04.2024).*

12. Катерина Бегу: творчість під час війни. *Град*. 22 березня 2023. URL: <https://grad.ua/news/95425-katerina-begu-tvorchist-pid-chas-vijni.html> (дата звернення: 15.03.2024).

13. Кіца М. Коментар як жанр сучасних львівських газет «Експрес» та «Високий замок» 2017 року. *ЗМІ та демократичний розвиток України: збірник матеріалів III Всеукраїнської конференції студентів та молодих дослідників, 20 березня 2018 року, Львів. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2018. С. 88 – 92. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/c25dc707-2722-4e31-b40b-e1db462d916e/content> (дата звернення: 12.04.2024).*

14. Козова Л. У центрі Одеси розмалювали пам'ятну табличку Пушкіну (відео). *УНІАН*. 3 липня 2023. URL: <https://www.unian.ua/society/u-centri-odesi-rozmalyuvali-pam-yatnu-tablichku-pushkinu-video-novini-odesi-12315237.html> (дата звернення: 16.03.2024).
15. Коршак Н. «Мета молоді – вибороти право бути українцями»: розповідь дівчини, яка українізує Одесу. *Суспільне*. 12 серпня 2023. URL: <https://susplne.media/549349-meta-molodi-viboroti-pravo-buti-ukraincami-rozpovid-divcini-aka-ukrainizue-odesu/> (дата звернення: 16.03.2024).
16. Котова М. Немає сил боятися: майже 12 місяців війни – у кліпі молодих одеських авторів (відео). *Одеське життя*. 1 лютого 2023. URL: <https://odessa-life.od.ua/uk/news-uk/nemaie-sil-bojatisja-majzhe-12-misjaciv-vijni-u-klipi-molodih-odeskih-avtoriv-video> (дата звернення: 15.03.2024).
17. Ланцюг єднання в онлайні: перформери та творча молодь Дніпра об'єднали українців у різних куточках світу. *Пресслужба Дніпровської ОВА*. 22 січня 2023. URL: <https://adm.dp.gov.ua/news/lancyug-yednannya-v-onlajni-performer-ta-tvorcha-molod-dnipra-obyednali-ukrayinciv-po-vsomu-svitovi> (дата звернення: 13.03.2024).
18. Любченко Ю. Де у Києві тусуються митці? 4 локації для творчої молоді, про які ти маєш знати. *РБК-Україна*. 12 вересня 2023. URL: <https://www.rbc.ua/rus/styler/de-kievi-tusuyutsya-mittsi-3-lokatsiyi-tvorchoyi-1694516179.html> (дата звернення: 13.03.2024).
19. «Меми – це поки що недооцінена форма літопису» – митець Сашко Даниленко. *УСІ*. 1 березня 2023. URL: <https://usionline.com/memy-tse-poky-shcho-nedootsinena-forma-litopysu-mytets-sashko-danylenko/> (дата звернення: 15.03.2024).
20. Мийнова А. У Білгород-Дністровському закладі позашкільної освіти влаштували ярмарок та зібрали десятки тисяч гривень на допомогу військовим (фото). *Юг.Today*. 27 лютого 2024. URL: <https://yug.today/u-bilhorod-dnistrovskomu-zakladi-pozashkilnoi-osvity-vlashtuvaly-iarmarok-ta-zibraly->

[desiatky-tysiach-hryven-na-dopomohu-viyskovym-foto/](#) (дата звернення: 16.03.2024).

21. Миколаєнко А. Жанрові особливості сучасної української медіакритики. *Синопис: текст, контекст, медіа*. 31 березня 2021. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2021.1.5> (дата звернення: 11.03.2024).

22. Не тільки відтворюють традиції, а й роблять добру справу: юні колядники з Тарутинської громади зібрали кошти для ЗСУ. *Бессарабія INFORM*. 28 грудня 2023. URL: <https://bessarabiainform.com/2023/12/ne-tilky-vidtvoryuyut-tradytsii-a-y-roblyat-dobru-spravu-yuni-kolyadnyku-z-tarutynskoi-hromady-zibraly-koshty-dlya-zsu/>.

23. Павлів В. Репортаж: між фактами та емоціями. Практичний посібник для журналістів. *Львів : Видавництво Українського католицького університету*. 2015. 120 с.

24. «Після перемоги поїду обіймати тата» – інтерв'ю з поетесою Юлею Ульяновою (фото). *UCI*. 8 квітня 2022. URL: <https://usionline.com/pislja-peremogi-poidu-obijmati-tata-interv-ju-z-poetesoju-juleju-uljanovoju-foto/> (дата звернення: 15.03.2024).

25. Птаховська Д. Українське сучасне мистецтво: як воно об'єднує та допомагає наблизити перемогу. *24 канал*. 9 листопада 2023. URL: https://24tv.ua/suchasne-ukrayinske-mistetstvo-yak-molodi-hudozhniki-dopomagayut_n2428899 (дата звернення: 13.03.2024).

26. Сікорський О. Творча молодь Сум наближає перемогу і працює заради майбутнього. *Панорама*. 15 вересня 2023. URL: <https://rama.com.ua/tvorcha-molod-sum-nablizhaie-peremogu-i-pracjuie-zaradi-majbutnogo/> (дата звернення: 13.03.2024).

27. Слободянюк Ю. Картина на уламках ракети. *Вечірня Одеса*. 29 грудня 2022. URL: <https://vo.od.ua/rubrics/kultura/48554.php> (дата звернення: 15.03.2024)

28. У Білгороді-Дністровському відбувся великий благодійний ярмарок

на підтримку ЗСУ. *Бессарабія INFORM*. 26 лютого 2024. URL: <https://bessarabiainform.com/2024/02/u-bilhorodi-dnistrovskomu-vidbuvsya-velykyy-blahodiynyy-yarmarok-na-pidtrymku-zsu/> (дата звернення: 16.03.2024).

29. У Вінниці відбудеться благодійний творчий вечір для молоді «Об'єднані заради перемоги. *Вежа*. 22 листопада 2023. URL: <https://vezha.ua/u-vinnytsi-vidbudetsya-blagodijnyj-tvorchyj-vechir-dlya-molodi-ob-yednani-zarady-peremogy/> (дата звернення: 13.03.2024).

30. У Вінниці провели вечір творчості молоді. *Моя Вінниця*. 22 березня 2023. URL: <https://www.myvin.com.ua/news/19053-u-vinnytsi-provely-vechir-tvorchosti-molodi> (дата звернення: 13.03.2024)

31. Успішний Харків. Валентина Бондар: Сучасна молодь цінує освіту, культуру та можливості для самореалізації. 12 серпня 2023. URL: <https://dumka.media/ukr/blog/1691821171-valentina-bondar-suchasna-molod-tsinue-osvitu-kulturu-ta-mozhливosti-dlya-samorealizatsiyi> (дата звернення: 13.03.2024).

32. Шкаєв В. Одеські барабанщиці підкорили Америку. *Інтент*. 30 травня 2023. URL: <https://intent.press/news/society/2023/odeski-barabanshici-pidkorili-ameriku/> (дата звернення: 15.03.2024).

33. MoreFest Заради Перемоги: на стадіоні «Чорноморець» відбудеться благодійний фестиваль. *Думська*. 3 березня 2023. URL: <https://dumskaya.net/news/morefest-radi-pobedy-na-stadione-chernomoretc-so-173566/ua/> (дата звернення: 15.03.2024)

34. Young People's Poems Against Missiles. *Вечірня Одеса*. 28 вересня 2023. URL: <https://vo.od.ua/rubrics/tema-dnya/49409.php> (дата звернення: 15.03.2024).

ДОДАТКИ

Додаток 1

ВІЙНА – КРИЗА ЧИ НОВА ВІХА ТВОРЧОСТІ?

Війна вносить корективи в усі сфери нашого життя – економічну, політичну, соціальну та, неминуче, культурну. Вона розділяє творчість митців на довоєнну та воєнну. Який вплив має повномасштабне вторгнення на творчість сучасних митців? Про це ми дізнавалися у представників одеської творчої молоді та культурологині.

Через російсько-українську війну проведення одеських культурних заходів призупинилося. Деякі культурні установи також були змушені евакуювати експозиції. До прикладу, Одеський національний художній музей переніс цінні витвори мистецтва, і натомість проводить виставки переважно сучасних художників. А Музей сучасного мистецтва, який так і не встиг переїхати до нової будівлі, зацифрував свою колекцію та періодично співпрацює з іншими музеями.

Повертаючись до культурних заходів, ще до повномасштабного вторгнення, серед одеської молоді був доволі популярним Гешефт – тематичний фестиваль, де локальні бренди могли отримати майданчик для покупців. Проте, до нового (2024) року він не проводився, і лише нещодавно повернувся, але вже у менших масштабах. Сумна ситуація зі ще одним улюбленим місцем молоді – Зеленим театром. Наразі він зачинений, останні заходи проводилися ще у 2022 році в їхньому укритті.

А як щодо локальної творчої молоді?

Анастасія Тітарчук: «Мені здалося, що мої записи можуть бути корисними в майбутньому»

«Після початку повномасштабного вторгнення я почала більше приділяти уваги прозі. Перші місяці намагалася вести щоденник, де переважно описувала події, які відбувалися в Одесі. Мені здалося, що мої записи можуть бути корисними в майбутньому. Проте на початку квітня 2022 року виїхала в

Румунію і закинула письменство. Повернулася до поезії після трагічних подій, коли росіяни зруйнували житловий комплекс «Тірас». Пам'ятаю, як читала новини й плакала, бо не розуміла, чому зараз навколо мене люди мають мирне життя і готуються до Великодня, а в моїй країні люди помирають. Загибель маленької дитини стала моїм особистим горем, хоча я і не знала тих людей», – поділилася наша перша героїня, студентка 4 курсу факультету журналістики, реклами та видавничої справи ОНУ імені І.І. Мечникова Анастасія Тітарчук.

Отож, творчість – це не тільки сублимація, а й корисний спосіб документування історичних подій.

Микита Кишиневський: «Наша творчість може стати у будь-який момент посмертною»

«Війна змусила мене переосмислити свою творчість і те, як я себе висловлюю через неї. Якщо говорити про вірші, то вони стали відповідати моїм думкам про те, що пожити треба встигнути, адже ніколи не знаєш, який день буде для тебе останнім. На жаль, такі реалії, що наша творчість може стати у будь-який момент посмертною. І це дійсно сумно. Та разом із тим хочеться творити, хочеться жити. Війна дала можливість переосмислити важливі для себе речі. Наприклад, коли я фотографував щось на початку повномасштабного вторгнення, то всі мої знімки мали цей присмак близької небезпеки, масштаби якої я навіть тоді не усвідомлював. Наразі я прийшов до певного балансу, а події, що відбуваються, рідко мене дестабілізують», – розповідає студент 4 курсу факультету журналістики, реклами та видавничої справи ОНУ імені І.І. Мечникова Микита Кишиневський.

З отриманих коментарів стає очевидним, що одеська молодь намагається ловити момент, доки є можливість і сили. Адже творчість – це ще й спосіб зафіксувати те, що в якійсь момент може бути зруйноване.

«Люди намагаються докричатися» & «Це вияв своєї позиції»

Обидвоє наших героїв окрім творчості займаються ще й громадським активізмом: Анастасія брала участь у мітингах в Румунії, в той час, як Микита вступив до одеської громадської організації.

«Мене запрошували почитати вірші про війну. Ми просили надати Україні більше підтримки й озброєння, щоб захистити свою землю. Вважаю, що мітинги та різноманітні акції/пикети не дають забути іноземцям про мужню країну, яка знаходиться у центрі Європи та щохвилини бореться за своє виживання. Українці виходять на вулиці міст не просто щоб пройтися з плакатами, а йдуть з метою докричатися бодай до однієї людини, яка зможе підтримати нас, передати нашу історію боротьби далі й, можливо, спонукати інших до надання допомоги. Коли війна не у твоїй країні, то ти згадуєш про неї лише під час перегляду новин», – розповідає Анастасія.

Поділяє таку думку й Микита: *«Я думаю, що творчість може круто допомогти у прояві своєї громадянської позиції. Зараз згадую сотні ілюстрацій та плакатів, що були створені небайдужими людьми, митцями. Вони дійсно запам'ятовуються та осідають у пам'яті. А мої навички письма, зокрема літературного, допомагають в тому, аби створювати креативні дописи й тексти для ГО «Робимо вам нерви». У РВН я обіймаю посаду редактора і через мою велику начитаність класичної (і не тільки) літератури я відчуваю слово, речення, ритм і темп у тексті. Це все працює в синергії та кристалізує нові форми для вияву своєї позиції (як, між іншим, також плекається не в останню чергу мистецтвом)».*

Анна Рибак: «Нова криза провокує нові тенденції»

Анна Рибак – культурологиня та екскурсоводка Одеського національного художнього музею, так коментує ситуацію: *«Питання (про кризу та можливості) доволі загальне і радше стосується внутрішніх відчуттів митців, проте, на мій погляд, як людини, яка багато працює з українським сучасним мистецтвом, війна стала новою кризою, яка і собі спровокувала нові тенденції в мистецтві. Хтось змінив звичні методи й матеріали, більшість*

стали рефлексувати на тему війни, багато митців були помічені закордоном, знайшлися нові колекціонери. Сьогодні мистецтво – це одна можливість говорити про Україну, причому не в жертвовному ключі, від якого «втомилися» іноземці, а навпаки такому, що викликає повагу чи натхнення».

Повномасштабне вторгнення для наших респондентів спровокувало як своєрідну кризу, так і пробудило в них можливість зайнятися громадським активізмом, аби закликати надавати підтримку Україні, а тим самим і наближати наш народ до довгоочікуваної перемоги.

Хоч і великі культурні осередки постали перед нами у видозміненому форматі або взагалі призупинили свою роботу, це не стало для одеської молоді перешкодою: немає де творити мистецтво, твори з того, що можеш. Війна стала кризою, яка спричинила нову можливість, а саме поєднати творчість та громадський активізм. Отже, творча молодь – озброймося перами, плакатами та наближаймо нашу Україну до перемоги!

Анастасія Катречко

Додаток 2

МИСТЕЦТВО ЯК ЗБРОЯ

Чи може мистецтво врятувати життя? Над цим питанням можна досить довго розмірковувати. Хтось скаже, що це навіть звучить безглуздо, адже воно ж не витягне тебе з пожежі чи не зупинить кулі. І матимуть рацію. Але рятівна сила мистецтва зовсім не в цьому, воно лікує душу і загоює рани, з якими не впораються жодні ліки. Зараз, коли наша країна переживає один із найстрашніших періодів в її історії, то кожен потребує якоїсь «чарівної пігулки», яка не дасть упасти. Саме завдяки мистецтву, голос нашого народу чути на увесь світ. І саме воно допомагає наблизити нашу перемогу. Але як?

Ранок кожного українця зараз починається не тільки з кави, а й з донату на збори для ЗСУ. Цей щоденний ритуал, що тримає країну в тонусі, дає їй сили жити та боротися. І до нього долучаються не лише відомі особистості, але й «маленькі бджілки» – молодь, без тисячів підписників, але з щирим бажанням допомогти. Деякі з них розпочали волонтерську діяльність ще з початку повномасштабного вторгнення і зараз віддають їй всю свою душу. Окрім створення банок, творча молодь знаходить інші способи підтримати армію.

До прикладу, одеська культурна спілка «Оголені поети» часто організовує літературні вечори та просвітницькі заходи для молоді. Один з таких заходів відбувся за участі їхніх київських колег «НЕ.КУЛЬТУРНІ». Це молоде угруповання, яке займається сучасною українською поезією та направляє частину своїх коштів на допомогу ЗСУ. На заході глядачі мали можливість насолодитися поезією молодих сучасних авторів, звучанням різних музикальних інструментів, таких як бандура чи арфа, поринути в атмосферу затишку та духовного наповнення. Ці молоді люди не просто пишуть вірші, вони роблять їх зброєю у боротьбі за свободу. Їхні літературні вечори, музично-поетичні вистави та поетичні слєми (такі собі літературні бої між молодими поетами з різних куточків країни) збирають сотні людей, не лише даруючи естетичну

насолоду, але й об'єднуючи навколо спільної мети – допомогти українській армії. Саме у цьому є головна суперсила мистецтва – у його здатності єднати людей. Слухаючи вірші, дивлячись вистави чи створюючи щось своїми руками, ми можемо відчувати себе частиною чогось більшого та сильнішого, ніж ми самі.

Ще одним яскравим прикладом залученості молоді до підтримки армії за допомогою мистецтва став фестиваль сучасного мистецтва «Зроби вибір», який відбувся у квітні 2023 року в Музеї західного та східного мистецтва. Молоді художники, фотографи, музиканти та поети об'єднали свої таланти, щоб підтримати ЗСУ. «Зроби вибір» – це не просто назва фестивалю. Це заклик до кожного українця. Вибір творити, вибір боротися, вибір вірити. Насправді таких заходів може ставати дедалі більше, оскільки мистецтво – єдина мова, зрозуміла всім. Воно не потребує перекладу, стирає кордони між людьми і єднає їх навколо себе. Ми маємо говорити нею зі світом, щоб донести до нього правду про трагедії війни та героїзм українського народу. Але найголовніше воно дає нам надію на те, що навіть у найтемніші часи можна знайти промінчик світла.

Мистецтвом можна не тільки милуватися, але й створювати його. Просто уявіть, як пензлі та фарби у ваших руках стають провідниками в глибину вашої душі. Кожен мазок відкриває тобі раніше приховані болючі спогади та почуття і викладає їх на папір. Це допомагає виражати те, що неможливо сказати словами. Одним з молодих проєктів, які проводять такі мистецькі заходи та арттерапію є «Штрих». Його засновницями є дві майстрині пензля, власне тому художня творчість є основною складовою їх проєкту. Окрім проведення широкого обсягу та видів арттерапії, вони популяризують українських митців у своїх соціальних мережах. Вони розповідають не тільки про їхню творчість, а показують її важливість для нашого суспільства, навіть пропагуючи образотворче мистецтво. Це є надважливим, показувати й розказувати про українську культуру, оскільки це саме те, що робить нас унікальними та дає відчуття єдності. Війна з росією ставить під загрозу не лише нашу

територіальну цілісність, але й культурну ідентичність. Тим самим, просуваючи нашу культуру, ми захищаємо її від знищення та вкорінюємо своє право на самобутність. Останній збір, який запустили дівчата, проходить у форматі «гільзи за донат», які авторки розписали самостійно. Знаряддя руйнування перетворюється на творчий об'єкт. Гільзи, що колись несли смерть, дарують життя, адже зібрані кошти йдуть на допомогу тим, хто захищає нашу землю. Таким чином, ці гільзи стають свідчення війни, які тепер дарують життя, завдяки зібраним коштам. І в такому випадку мистецтво стає одночасно ліками й зброєю в руках молодих митців.

А що як об'єднати всі з перелічених вище заходів і проаналізувати, який вплив вони мають на суспільство? Перш за все вони дарують відчуття спокою та залученості до чогось великого й якоюсь мірою потужного. Ці заходи об'єднують десятки людей навколо спільної мети – творити заради високих цілей. До того ж ці літературні вечори та виставки дають можливість познайомитися з маловідомими одеськими митцями. Що зараз насправді дуже важливо, оскільки за багато років російського впливу ми зовсім забули про те, що самі можемо створювати крутий культурний простір. Музика, фільми та навіть шкільна література, які переважали в нашому інформаційному просторі, були тим чи іншим чином пов'язані із «сусідами за поребриком». Саме через це ми перестали помічати красу та багатство нашої власної культури. І зараз, коли ми намагаємося знищити ворога та викорінити все, що може бути пов'язане із ним, найголовнішим є показувати суспільству силу мистецтва та красу української культури. Воїнами на цьому фронті стають митці. Вони дають змогу відчувати себе частиною чогось більшого. Ми чуємо в їх віршах сильний голос нашого народу, який кричить про почуття, які переживає кожен з нас. Бачимо на їх картинах жахи війни та якими вони постають перед нами. Але перш за все, вони дарують нам промінчик світла, який відкриває очі на те, що навіть у найгірші часи можна бачити прекрасне. Вчить помічати найменші радощі життя, які наповнюють нас і не дають опускати рук.

Але головне питання, яке досі залишається без відповіді. Питання, яке протягом століть бентежить розуми митців, філософів та науковців. Чи може мистецтво врятувати? Хоча фізично воно вам не допоможе, а от емоційно, психологічно та духовно цілком можливо. Уявіть, що ви – мандрівник, загублений у темному лабіринті тривоги та депресії. Вихід здається неможливим, а навколо лише стіни з гнітючих думок. Раптом, ви помічаєте промінь світла, що веде до кімнати, наповненої фарбами, звуками та танцем ліній. Ви ступаєте туди та відчуваєте, як творчий порив огортає вас, витісняючи темряву з вашого серця. Саме так абстрактно можна змалювати цілющу силу мистецтва. Воно дає тебе відчути величезну палітру емоцій, дозволяє показати й висловити те, що неможливо сказати словами. Завдяки музиці, літературі, живопису людина може поглянути на свої проблеми з іншого ракурсу, знайти в собі сили для подолання труднощів та досягнення цілей. Тож мистецтво – це такий собі терапевт з яким ви розмовляєте не мовою звичайних слів, а вивільняєте всі приховані в глибині серця емоції та переживання. Мистецтво дарує надію людям, силу та віру в краще майбутнє.

Молодь – це генерація, яка не знає радянського минулого. Її світогляд вільний від імперських стереотипів. Це покоління, яке мислить глобально, відчуває відповідальність за свою країну та прагне творити. І саме тому саме молоде покоління здатне зробити великий внесок в майбутнє нашої країни. Це не просто слова, а реальні дії. Вони волонтерять, збирають кошти на допомогу армії, організовують благодійні концерти та виставки. Їм не байдуже майбутнє України, тому вони роблять все можливе, щоб наблизити перемогу. Війна оголила не лише жорстокість людської природи, але й силу духу українського народу. Мистецтво стає зброєю в їх руках, воно стало одним із символів стійкості та незламності нашого народу. І українська молодь знає, як її використовувати. Вони пишуть вірші та пісні, створюють картини та скульптури, організовують театральні вистави та перформанси. Все це для того,

щоб підтримати бойовий дух українців, розповісти світу про нашу боротьбу та зберегти нашу культуру.

Анастасія Катречко

Додаток 3

«ДОНАТ ІЗ КОЖНОГО ЗАХОДУ МАЄ СТАТИ БУДЕННОЮ СПРАВОЮ», – КАТЕРИНА ХАРЧЕНКО ПРО ТВОРЧІСТЬ ТА ДОПОМОГУ ЗСУ

Кожен переживає війну по-різному: хтось хоробро захищає нашу країну зі зброєю в руках; хтось підтримує у тилу; хтось фіксує події та внутрішній стан у витворах мистецтва, і використовує свою творчість, аби наблизити нашу країну до перемоги. Героїнею інтерв'ю стала молода поетеса з Одеси Катерина Харченко – одна із засновників творчого угруповання «Оголені поети», яка своїм прикладом доводить, що допомогти ЗСУ можна навіть займаючись улюбленою справою.

– Чи вплинуло повномасштабне вторгнення на вашу творчість? Що змінилося, а що залишилося незмінним?

– Змінилося, напевно, те, що я остаточно перейшла на українську у своїх віршах. При цьому, я і раніше писала українською, але тут саме повністю перейшла. Напевно, стало більше теми війни у творчості. Знову ж таки, раніше я її підіймала, але тут якось так виходить, що тепер тема війни є фоном. Навіть якщо я пишу вірш про любов, якусь таку лірику, можливо, пейзажну – все одно тема війни десь там на тлі є. Бо це зараз абсолютно всюди в нашому житті.

– Розкажіть про ідею створення творчого угруповання «Оголені поети».

– Ще до того, як зібратися разом, кожен із нас робив якісь свої проєкти: хтось брав участь у міських літературниках; хтось створював свої заклади. В якийсь момент нас усіх зібрав один одеський письменник та запропонував утворити творче угруповання й створювати якісну, класну поезію вже всім разом. Власне, так і почали відносно регулярно збиратися. Через те, що ми були вже всі й так між собою до цього знайомі, то справа пішла якось швидше. Таким чином створилося угруповання десь восени 2021 року. Ми тоді провели перший наш літературник.

– **Чому саме така назва – «Оголені поети»?**

– Тому що ми оголені почуттями, душею, і все в такому дусі.

– **Поділіться власною історією того, як ви стали частиною «Оголених поетів».**

– Власне, я була у джерел цього, як і ще троє учасників. Я просто ходила на літературники, читала там свої вірші, якимось намагалася бути в контексті того, що відбувається в Одесі. І от коли покликали долучитися до угруповання, я була супер-за. Так і вийшло, що я стала частиною.

– **Як у вас виникла ідея проводити поетичні вечори? Як часто ви їх проводите?**

– Ось ця ідея була основною, коли ми збиралися. Спочатку, ми частину вечора просто читали вірші, а інша частина була присвячена поетичним творчим конкурсам на імпровізацію, на якісь переклади. Наприклад, написати вірш на задані рядки, перекласти його за певний час, чи там, за імпровізувати на якусь тему. Згодом до нас долучилася ще одна дівчина, яка займається авторською музикою. У нас стали такі більш поетично-музичні вечори. Додався також згодом формат віршів під музику, ми стали більше співпрацювати з одеськими музикантами. Тому тепер можна сказати, що в нас такий поетично-музичний проєкт. Як часто ми проводимо заходи? По-різному, насправді. Тобто в середньому це раз на місяць, можливо, раз на два місяці. Зараз, наприклад, ми виступаємо менше. Раніше виступали майже кожен місяць, а зараз останній виступ у нас був 11 лютого.

– **Чи проводите ви благодійні вечори?**

– Я не можу сказати, що кожен наш вечір повністю благодійний, тому що все одно частину грошей ми маємо віддати закладу, в якому виступаємо, потім частину ми забираємо собі на організаційні витрати. І так виходить, що якраз десь третина прибутку з кожного вечора йде на потреби ЗСУ.

– **Розкажіть про аудиторію, яка відвідує ваші поетичні вечори.**

– Щодо нашої аудиторії, то вона класна. Це переважно молодь, представники якихось творчих кіл. Це ті, хто самі щось створюють, або ті, кому просто цікаво послухати й насолодитися творчістю. А також це представники більш старшого покоління різних одеських творчих кіл.

– **З якими поетами ви співпрацюєте? Чи запрошуєте митців з інших міст?**

– Так, звичайно, ми співпрацюємо. Це наші добрі друзі, приятелі, люди, з якими ми досить регулярно робимо якісь спільні заходи. Ми намагаємося відвідувати їхні, вони відвідують наші творчі вечори, підтримуємо якимсь одне одного. Це люди, які досвідченіші – наші колеги, які створювали поезію ще у 90-ті, у 2000-ті роки в Одесі. І, власне, ми з ними обмінюємося досвідом. Також це юні поети, з якими також обмінюємося думками. Ми влаштовували певні заходи для поетів-початківців, створювали відкриті мікрофони, проводили прикольний захід «Поетичний слем», в якому брали участь різні поети, у тому числі не тільки з Одеси, а загалом з різних міст України.

– **Відомо, що нещодавно ви видали Зін. Про що він?**

– Це вже другий випуск цього Зіну. Перший ми створили минулого року. Концепція була в тому, що автори з різних міст створюють свої сторінки й таким чином ми фіксуємо досвід людей з різних регіонів України: хто зі Сходу, хто із Заходу, хто з Півдня. У всіх різний досвід переживання війни. Таким чином, через створення сторінок різними авторами ми зібрали весь цей досвід під однією палітуркою. Другий випуск вже не присвячений темі війни напряму, проте все одно вона є тлом. Ми так само фіксуємо наше життя на фоні війни. У створенні другого випуску взяли участь 11 авторів із Києва, Луцька, Львова, Хмельницька, Бахмута. Наразі проводяться презентації.

– **Який меседж ви хочете своєю творчістю донести до молодого покоління?**

– У нас немає як такого меседжа, який ми постійно намагаємось донести. У нас просто є роздуми, наші власні рефлексії, якими ми ділимося. І творчість,

вона ж не про те, щоб щось донести. Творчість, скоріше, про те, щоб зафіксувати певний стан. Про те, щоб поділитися якимось досвідом. Щоб цей досвід якось поширити, можливо, це така певна функція психологічного розвантаження для нас. Ми виливаємо якісь свої переживання у творчість, а для людей, які це читають чи слухають, це можливість відчутти, що вони не одні у своїх переживаннях, і можливість ще раз по рефлексувати, подумати. Можливо, комусь стає легше від того, що він знаходить відлуння своїх переживань у творчості.

– **Чи співпрацюєте ви з благодійними фондами? Окремими бригадами?**

– Так, у нас була співпраця із фондом «Тримай». Ми брали участь, я та ще один хлопець нашого угруповання, у благодійній хореографічно-поетичній виставі «Метанорм». Також ми брали участь у благодійному концерті в одеській Кірхе. І частину грошей ми передавали на якийсь збір чи фонд. Тут важливо розуміти, що в нас не настільки великі гроші, які нам вдається зібрати, тому ми долучаємось до вже відкритих зборів, або фондів. Щось треба задонатити, туди ми й донатимо. З окремими бригадами ми не співпрацюємо, проте були моменти, коли потрібно було, знову ж таки, долучитися до наявних і відкритих зборів, тому на вечорах ми збирали саме на такий конкретний збір.

– **Чи надходили вам якісь «трофеї» з фронту?**

– Ні, не надходили.

– **Який ваш внесок у допомогу українській армії?**

– Це донати, це інформаційна підтримка зборів, якщо є така необхідність, така потреба. Напевно, це такий найбільш відчутний вклад, скажімо, культурний фронт, чи щось таке, але насправді не існує жодних фронтів, окрім військового, а тому, ми можемо тільки підтримувати, намагатися якось допомогти з тилу. Треба пам'ятати, що маленьких донатів не буває. І навіть якщо можливість допомогти невелика, але, як-то кажуть, з миру по нитці.

– **Як ви вважаєте, чи можна назвати творчість своєю зброєю?**

– Ну, знаєте, тут хіба що ментальною, щоб захистити просто самого себе під час жахливих подій, які відбуваються навколо. Знову ж таки, як я вже сказала, творчість може дещо допомогти з цим впоратись, проте повторюсь, не існує жодних фронтів, окрім військового. Тільки завдяки військовим, які зараз нас захищають, ми маємо змогу тут щось робити. Мені здається, що абсолютно з будь-якого заходу зараз задонатити – це вже просто звичайна наша буденна справа, тому що ми маємо розуміти, що це все можливо тільки завдяки військовим. Тому, власне, наш наразі обов'язок їх підтримувати настільки, наскільки ми можемо. Навіть якщо це не так багато, як, можливо, хотілося б.

Анастасія Катречко

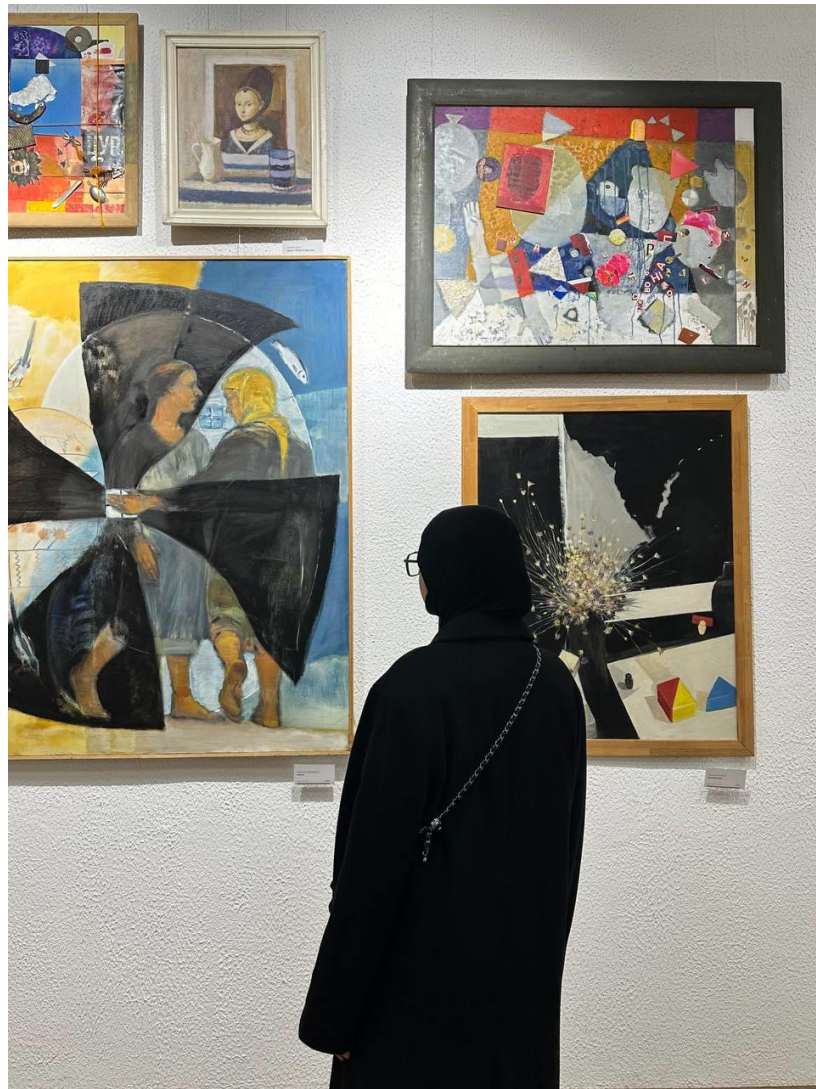
Додаток 4

СВОБОДА НА КІНЧИКАХ ПЕНЗЛІВ

Іноді творчість – це не лише спосіб рефлексії та відображення своїх почуттів на полотні, а й змога поділитися своїм внутрішнім світом з іншими. Заглибитися у вигадану реальність художника допомагають саме виставки. Об'єктом нашої уваги стала виставка викладачів та студентів художньо-графічного факультету Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Виставка проходила у культурному центрі UNION з березня по квітень 2024 року. На превеликий жаль, на відкриття не вдалося потрапити, але враження це не зіпсувало.

Вже звично відчиняю важкі дубові двері та опиняюся у першому залі. Він зустрічає розмаїттям картин: від маленьких квадратиків до великих полотен, як от картини з жовтим човном. Увагу одразу привертає картина з чорним хрестом посередині. Підходячи ближче, бачу двох жінок, які цей хрест тримають. Як виявилось, це знак радіації, що, очевидно, є алюзією на Чорнобильську катастрофу.

Картина із зображенням жінок, що тримають чорний хрест

У короткій довідці, що висить на стіні, повідомляється, що тут зосереджені роботи митців, які власними творчими методами висвітлюють міфологічне світосприйняття.

Перед тим, як відвідати виставку, я поставила собі запитання: чи зможу я відрізнити роботи викладачів від студентських? Але це виявилось надзвичайно важко.

З новими картинами галерея перетворилася наче на казковий будиночок, коридорами яких ходила Аліса в Країні Чудес. Скрип підлоги, атмосферна музика, яка супроводжує вас практично всюди – усе це створює неповторну атмосферу затишку та усамітнення, адже навіть у великих просторах залах я чула кожен свій крок. Можливо, функція таких просторів якраз і полягає в

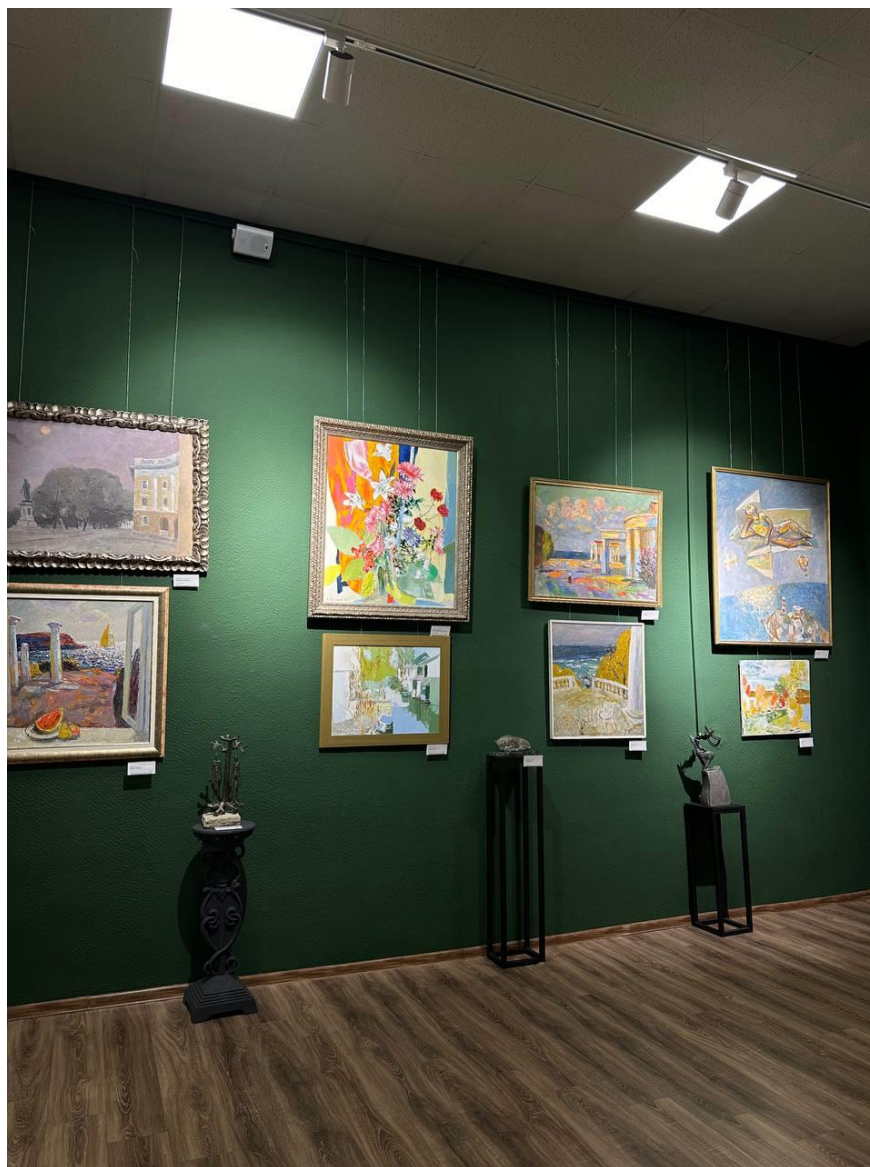
тому, щоб ми могли зануритися у свій внутрішній світ, і сприймати мистецтво через власну призму. Ось чому це так важливо для суспільства.

Було незвично бачити UNION з новими картинами. Тому що до цього в основному були представлені постійні колекції, переважно одеських художників. Але цього разу всі картини були новими, що справило на мене приємне враження. Проте було радісно побачити вже знайомі витвори мистецтва. Скульптури у другій залі все ще на місці – вони мої улюблені, бо неначе випромінюють якусь позитивну енергію.

Одесити славляться своїм волелюбним духом, і у творчості це якраз дуже яскраво відбивається. Кожен мазок пензля виглядав впевнено, сміливо, і мимохіть можна зловити себе на думці, що також не проти щось намалювати.

Кураторка виставки та заслужений художник України Надія Фомічова зазначає: «Одеса може пишатися тим, що такий плідний і такий цікавий художній заклад існує в нашому місті. Південь України завжди був вільною територією, де мешкали люди із вільним духом, і саме цим відрізняється одеська школа від [інших] експонатів...»

У третій, темно-зеленій залі стояло піаніно зі скульптурою голови, а біля неї – записник, де кожен охочий міг написати свій відгук про виставку. Стало цікаво, і я вирішила погортати. Більшість відгуків були про майстерність художників та художниць. Були навіть декілька слів англійською, очевидно, що ця виставка не залишила байдужими й іноземців.

Картини в Зеленій залі

На другому поверсі, замість звичних морських пейзажів та картин з чорношкірими жінками, відвідувачів зустрінуть полотна із зображенням вітражів та чогось сюрреалістичного. Було незвично тихо, й лише у мінібарі біля сходів про щось неквапливо спілкувалися дівчина-бармен та молодий хлопець (важко було сказати, чи це її знайомий, чи співробітник центру). До них я і вирішила підійти з надією дізнатися щось цікаве.

Експозиції у другій залі

Поки дівчина робила мені каву, вони обговорювали дещо досить буденне, як би страшно це не звучало – обстріли. Хлопець скаржився, що кожної ночі прокидається від гучних звуків, потім не може заснути, але на роботу треба йти. Дівчина з ним погоджується й каже, що вже за сьогодні випила три чашки кави, аби не заснути.

І це повернуло мене з того міфічного світу, в який занурили картини: війна триває, проте творчість допомагає абстрагуватися, поринути в інший світ. Отож, стало цікаво, чи будуть зустрічатися картини студентів, які присвячені рефлексії на тему війни.

«Роботи були розвішені за естетичним принципом, аби відповідало концептуальній ідеї залу. Кожен зал має свою ідею та сенс. До прикладу, експозиція Зеленого залу показує неперевершений рівень майстерності митців, які у різні роки створювали на художньо-графічному факультеті атмосферу високого служіння мистецтву, зокрема: Валерій Гегамян, Віктор Єфименко, Юрій Єговор, Адольф Лоза, Орест Слешинський, Валентин Філіпенко. Також поряд з творами викладачів представлено картини одного з випускників факультету – Олександра Ройтбурда, що став видатною особистістю, відомою всьому світу», – розповіли кураторка виставки Надія Фомічова та декан художньо-графічного факультету Дмитро Величко.

Найбільше мене зачепив портрет дівчини з котом, осяяний весняним сонцем. Сонячне світло гарно підкреслює риси та відсторонений вираз обличчя дівчини, у той час як міміка kota доволі виразна – він очевидно здивований тим, що відбувається. Такий контраст між господаркою та улюбленцем трохи повеселив, хоча також можна припустити, що провідною темою картини є депресія, судячи з контрасту між настроєм героїні та її довкіллям.

Також не залишить байдужим картина з першої зали, де мутною водою річки пливе жовтий човен, який своєю формою чомусь нагадує таргана. На мою думку, ця картина зображує людську самотність та нерозуміння, і навіть відсилає нас до славнозвісного «Перевтілення» Франца Кафки.

З такими думками й завершилась моя невелика подорож до цієї виставки. Знову відкриваю важкі дубові двері, й опиняюся у сірій реальності.

Анастасія Катречко

Фото: Анастасія Катречко